

Aanvraagformulier Macrodoelmatigheidstoets Nieuwe Opleiding

1. Basisgegevens Instelling

Naam instelling(en)¹	Hogeschool van Amsterdam
BRIN-code(s)	28DN
KvK-nummer(s)	34215054
Contactpersoon aanvraag	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Contactpersoon CvB	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

2. Basisgegevens Opleiding

Kenmerk aankondiging	A23-038
Naam	Legal Tech
Oriëntatie	HBO
Niveau	Master
Vorm	Voltijd
Gemeente(n) waar de opleiding wordt gevestigd	Amsterdam
Taal	Nederlands
Studielast	120 EC
Studieduur	2 jaar
Beroepsvereisten	n.v.t.
Capaciteitsbeperking	n.v.t.
Beoogde startdatum	september 2025
ISAT-code (indien bekend)	
RIO-(sub)onderdeel²	Recht
ISCED-rubriek (optioneel)	

¹ Vermeld in het geval van een joint degree hier ook welke instelling de penvoerder van de aanvraag is

² Voorheen Croho

3. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma

Opleidingsprofiel

De tweejarige hbo-masteropleiding Legal Tech (MLT) is een Nederlandstalige voltijd opleiding direct toegankelijk voor afgestudeerde bachelor studenten met een juridische achtergrond die zich verder willen specialiseren op het gebied van Legal Tech. Legal Tech wordt internationaal gezien als een belangrijke motor voor de transformatie van de juridische sector. Tegelijkertijd brengt Legal Tech technologische, juridische en ethische uitdagingen met zich mee. In de MLT ligt de focus op Legal Tech, die slechts goed begrepen en ontwikkeld kan worden als men naast de juridische basis ook een stevige technologische basis bezit. Het verbinden van het juridische en technologische perspectief is daarom de basis van de opleiding. Afgestudeerden bezitten vergevorderde kennis en vaardigheden in recht én informatiekundige methoden en ICT, en spreken zowel de taal van ICT-specialisten als juristen.

Binnen de master Legal Tech ontwikkelen studenten de volgende competenties:

- Identificeren van mogelijkheden voor zinvolle en verantwoorde inzet van technologie in juridische processen.
- Ontwikkelen van juridisch-inhoudelijk verantwoorde, gebruiksvriendelijke en effectieve technologische oplossingen.
- Implementeren van verantwoorde en duurzame toepassingen van Legal Tech.
- Controleren en waarderen van Legal Tech toepassingen, al dan niet door vorming van beleid.

Opbouw curriculum

De titel van de master geeft het kernthema weer: Legal Tech. Legal Tech is specialistische technologie die juridische processen of juridische dienstverlening kan ondersteunen. Er kunnen hierbij een drietal kerntechnologieën worden onderscheiden, die de basis vormen voor het curriculum. We geven deze hieronder weer, met enkele voorbeelden. In de praktijk kan software overigens meerdere technologieën combineren.

- Software voor gegevensbeheer en informatiehuishouding:
 - Databases voor juridisch data- en informatiemanagement binnen bedrijfs- en overheidsjuridische afdelingen;
 - Workflow- en zaaksystemen voor de ondersteuning van juridische processen binnen organisaties.
- Regelgebaseerde systemen:
 - Beslissingsondersteunende systemen die de uitvoering van (overheids)regelgeving ondersteunen;
 - Expertsystemen die juridische advisering of juridische beslissingen ondersteunen.
- Datagedreven systemen:
 - AI-gedreven software voor analyse van regelgeving en rechtspraak;
 - Software voor *technology assisted review*, voor onderzoeken waarin grote hoeveelheden documentatie op juridisch relevante elementen moeten worden doorzocht;
 - Chatbots ter ondersteuning van oriëntatie op en intake van juridische casuïstiek.

Elk jaar bestaat uit twee semesters. In elk semester staat één kerntechnologie (of: kernthema) centraal. De kernthema's zijn onderling nauw verweven. Het eerste semester betreft een **introductie MLT en het kernthema Gegevens en gegevensbeheer** (i.e., Beroepsopdracht gegevens en gegevensbeheer; Juridische kaders I; Management, design en communicatie I). In het volgende semester verdiept men zich in **Regelgebaseerde systemen** (i.e., Beroepsopdracht regelgebaseerde systemen; Juridische kaders II; Management, design en communicatie II). In het derde semester staan **Datagedreven systemen** (Beroepsopdracht datagedreven systemen; Juridische kaders III, Management, design en communicatie III) centraal. In het laatste semester zal de student **afstuderen**.

In ieder semester komen naast de kernthema's (kennis en vaardigheden) ook de focusgebieden praktijk en professionalisering terug in het curriculum. Per semester passen studenten opgedane kennis en vaardigheden toe en doen zij praktijkervaring op in verschillende juridische contexten en organisaties. De professionaliseringslijn biedt coaching en intervisie om studenten te ondersteunen bij hun persoonlijk-professionele ontwikkeling van *T-shaped* bachelor tot *π-shaped* masterprofessional³.

4. Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen (indien van toepassing)

Afgestudeerden van de hbo-bachelor opleidingen HBO-Rechten en Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) zijn de primaire doelgroep en direct toelaatbaar tot de MLT. Overigens biedt de opleiding ook een passend alternatief voor afgestudeerden van de wo-bachelor Rechtsgeleerdheid die op zoek zijn naar praktijkgerichte professionalisering.

5. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

Beroepsprofiel

Een afgestudeerde van de master Legal Tech (MLT-professional) is een *π-shaped* masterprofessional, die zich heeft gespecialiseerd in het effectief verbinden van de werelden van recht en technologie. Hij is een specialist op het gebied van effectieve, gebruiksvriendelijke en juridisch verantwoorde technologie voor de juridische beroepspraktijk. Hij bezit stevige kennis van het recht en de rechtspraktijk én praktijktheoretische vaardigheden en kennis van juridische technologie. Zijn focus ligt op het ontwikkelen, beheren, monitoren en continu verbeteren van publieke en private juridische dienstverlening, juridische processen en/of de uitvoering van regelgeving met behulp van technologie. Software voor databeheer, beslissingsondersteuning en data-analyse zijn hierbij de kerntechnologieën. Kennis en vaardigheden op het gebied van onder meer design thinking, UX-design, procesmanagement en verandermanagement – steeds in combinatie met een sterk ontwikkeld ethisch bewustzijn – zijn onmisbare ondersteunde elementen.

De MLT-professional is op de hoogte van actuele (internationale) ontwikkelingen in Legal Tech. De professional spreekt zowel de taal van ICT-specialisten als juristen en is daarom goed in staat om realistische kansen en knelpunten in de ontwikkeling en implementatie van Legal Tech te identificeren en aan te pakken. Daarbij heeft hij gedegen kennis van relevante ICT-rechtelijke thema's, zoals gegevensverwerking, security en privacy. De MLT-professional heeft inzicht in de voorwaarden waaronder technologie in de juridische beroepspraktijk zinvol, verantwoord en duurzaam kan worden ingezet. Hij is ervaren in de toepassing van methodologieën die nodig zijn om Legal Tech zinvol en verantwoord te ontwikkelen en implementeren binnen een organisatie, waarbij alle stakeholders worden betrokken. De MLT-professional is bedreven in verschillende vormen van *no-code* en *low code*-software, eDiscoverysoftware en het werken met data en databases, zonder dat hij hierin een specialist is. Hij is geen 'volledige' ICT'er en heeft dan ook bijvoorbeeld geen gevorderde programmeervaardigheden in Python, maar wel enige programmeerervaring. Hierdoor heeft hij begrip van mogelijkheden en beperkingen en bezit hij de basis om zich in de praktijk (nieuwe) software eigen te maken en om daarin door te groeien tot specialist. Hij zorgt bovendien dat hij voortdurend zicht houdt op nieuwe ontwikkelingen, kennis, mogelijkheden en risico's in de (internationale) praktijk. Dit is belangrijk, omdat de ontwikkelingen snel gaan en de beroepspraktijk zich ook de komende jaren sterk zal blijven ontwikkelen.

³ Het concept van T-vormige, M-vormige en Pi-vormige (π) vaardigheden is aanvankelijk geïntroduceerd door David Guest en refereert aan expertise, vaardigheden en capaciteiten waarover een persoon beschikt. T-shaped personen hebben een bepaalde specialisatie en beschikken daarnaast over ervaring met andere vaardigheden. M-shaped personen hebben meerdere specialisaties. π -shaped personen combineren breedte met meerdere specialiteiten (combinatie van T- en M-vormige personen).

Werkzaamheden

De MLT-professional ontwikkelt en/of beheert Legal Tech-toepassingen. Hij vertaalt juridische regels naar duurzame technologische oplossingen. Deze regels komen onder andere uit wet- en regelgeving, jurisprudentie, overeenkomsten en beleid binnen een private of publieke organisatie. Met dit soort oplossingen werkt de MLT-professional aan efficiëntie, rechtstoegankelijkheid of bijvoorbeeld vorming en consistentere toepassing van regelgeving. De MLT-professional identificeert binnen een organisatie mogelijkheden om te innoveren. Hij adviseert over de (on)mogelijkheden van de toepassing van Legal Tech. Door zijn goed ontwikkelde juridische en ethische antenne ziet de MLT-professional eerder en beter dan 'gewone' business IT'ers waar inzet van technologie spanning kan opleveren met juridische principes en waar zinvolle, rechtmatige en ethische verantwoorde inzet van technologie juist wel mogelijk is. Hij begeleidt of coördineert projecten en processen waarin Legal Tech wordt ingezet. Hij stelt een implementatieplan op dat is afgestemd met alle stakeholders en monitort vooruitgang. Daarvoor reflecteert hij op bestaande Legal Tech-toepassingen vanuit het perspectief van eindgebruikers. Ook kan hij door zijn gedegen kennis van en ervaring met zowel recht als technologie een belangrijke rol spelen in de vorming van beleid, technologieklare regelgeving en toezicht op Legal Tech-toepassingen.

In al zijn werkzaamheden houdt de MLT-professional rekening met toepasselijke wet- en regelgeving. Denk bijvoorbeeld aan de privacyregelgeving of het juridisch borgen van *cybersecurity* bij het ontwikkelen van Legal Tech-toepassingen. De MLT-professional werkt in de praktijk altijd met professionals uit andere disciplines samen, waaronder in ieder geval juridisch-inhoudelijk specialisten, maar bijvoorbeeld ook ICT-professionals, beleidsmedewerkers, communicatieprofessionals en managers. Hij doet dit op en tussen verschillende niveaus en afdelingen van de organisatie.

Beroepscontexten en functies

MLT-professionals werken onder meer als regelanalist (bijv. Omgevingswet of belastingen), projectleider digitalisering OM of Politie, projectleider eDiscovery-trajecten, projectleider digitalisering juridische content, Legal Tech designer, ontwikkelaar expertsystemen/ juridische workflow systemen of Legal Tech manager. In het algemeen zijn er meer beroepsmogelijkheden (in de vorm van functies) bij grotere organisaties. Via functies bij Legal Tech softwareaanbieders, adviesrollen, of via detachering kunnen MLT-professionals echter ook binnen kleinere organisaties werkzaamheden verrichten. In samenhang met de snelle ontwikkelingen gaan er ook nieuwe functies ontstaan. Zo hebben verschillende advocatenkantoren bijvoorbeeld recent de functie van *Legal Tech engineer* geïntroduceerd (zie pagina 9, context).

6. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

Bij het bepalen van de geschatte instroom richten we ons met name op de primaire doelgroep, namelijk afgestudeerden van de opleidingen HBO-Rechten en SJD. Het aantal afgestudeerden van deze bacheloropleidingen is over de afgelopen jaren hoog en stabiel. Jaarlijks behalen rond de 2.300 studenten een hbo-diploma SJD of HBO-Rechten, zie tabel 1.

Tabel 1. Aantal diploma's HBO-Rechten en SJD (alle opleidingsvormen).⁴

	2017	2018	2019	2020	2021
B HBO-Rechten	1.567	1.633	1.606	1.710	1.628
B Sociaal Juridische Dienstverlening	716	775	719	740	585
Totaal	2.283	2.408	2.325	2.450	2.213

⁴ Vereniging Hogescholen. [Dashboard instroom, inschrijvingen en diploma's](#). Geraadpleegd op 20-09-2023. Op specialisatie niveau zijn geen aantallen diploma's beschikbaar.

Binnen de HBO-Rechten opleidingen wordt aandacht besteed aan Legal Tech waardoor veel studenten in aanraking komen met het thema. Studenten doen ervaring op met Legal Tech als terugkerend thema, maar er is geen ruimte om ze op te leiden tot echte specialisten. De bachelor HBO-Rechten van de HvA biedt twee minoren aan op het terrein van Legal Tech: (1) Juridische uitdagingen in de digitale samenleving en (2) Legal consultancy & analytics. Jaarlijks volgen tientallen studenten deze minoren. Ook tientallen studenten HBO-Rechten van de HvA lopen jaarlijks stage en/of verrichten afstudeeronderzoek in de praktijk op het terrein van Legal Tech. De Hogeschool Leiden ontwikkelt een leerlijn Legal Tech & Design⁵ en ook in overige HBO-Rechten opleidingen krijgt Legal Tech een prominentere plaats binnen het curriculum. In het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel 2025 (VH 2019) is Legal Tech namelijk een onderdeel van de competentie-set startende hbo-jurist.⁶

HBO-Rechten afgestudeerden kunnen hun onderwijsloopbaan vervolgen met een masteropleiding, het aanbod juridische hbo-masteropleidingen is echter zeer beperkt (zie tabel 6 in dit dossier). In 2021 en 2022 stroomde respectievelijk 2.264 en 1.873 voormalig hbo-studenten in, in een wo-bachelor in de sector Rechten (inclusief premaster of schakeltraject in het wo). De verwachting is dat een deel van deze studenten doorstroomt naar het wetenschappelijk onderwijs (combinatie van een premaster/schakeltraject en wo-master) door het gebrek aan aansluitende masteropleidingen binnen het hbo.

Om zicht te krijgen of studenten genegen zijn om de master Legal Tech te gaan volgen, en dus een zogenaamde potentiële instromers zijn, zijn 26 korte interviews gehouden onder huidige studenten en afgestudeerden van direct toelaatbare opleidingen (i.e. HBO-Rechten (20), SJD (3) en wo-opleiding Rechten (3)). De interviews vonden plaats tussen september 2022 en februari 2023. De volledige rapportage is bijgevoegd als bijlage 1. De meeste doorstroom wordt verwacht vanuit de HBO-Rechten opleidingen, daarom zijn de meeste interviews afgenomen onder deze studenten. De interviews zijn met name gehouden onder studenten en afgestudeerden van de HvA. Vanwege de unieke focus van de MLT wordt landelijke instroom verwacht, de totale groep potentiële instromers is dus vele malen groter. Deze verwachting wordt ondersteund door een uitvraag in de Legal Tech Alliantie op 7 december 2023.

Uit de interviews blijkt dat studenten zeer positief staan tegenover de master Legal Tech, zie tabel 2. Alle geïnterviewde studenten zien de meerwaarde van een Legal Tech-profiel in de beroepspraktijk. De opzet van de master, waarin een duidelijke koppeling wordt gemaakt met de beroepspraktijk en beroepsopdrachten, is iets dat hen erg aanspreekt. Van de bevroegde studenten geven 12 geïnterviewden aan zeker geïnteresseerd te zijn in het volgen van deze master. Nog eens vijf studenten overwegen de opleiding te volgen onder bepaalde voorwaarden (zie bijlage 1). Vijf studenten geven te kennen dat ze de master zeker zouden hebben gevolgd als ze op dit moment (opnieuw) een keuze voor een master zouden maken. Vier van de gesproken studenten geven aan iets anders te willen studeren. Voor één van hen zou de master een goede tweede keuze zijn.

Tabel 2. “Heb je interesse om de masteropleiding Legal Tech te volgen?”

	Aantal (n=26)
Ja, wil deze master volgen	12
Geïnteresseerd, mits.../ nu nog niet	5
Had deze master zeker gevolgd	5
Nee, wil een andere master volgen	4

⁵ Hogeschool Leiden. [Legal Tech & Design](#). Geraadpleegd op 02-10-2023.

⁶ Het [Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel HBO-Rechten 2025](#) geeft weer wat afgestudeerde HBO-Rechten studenten in hoofdlijnen moeten kennen en kunnen. P.20

Gezien het grote aantal direct toelaatbare studenten met een juridische bacheloropleiding, het groeiend belang van Legal Tech binnen de HBO-Rechten opleidingen (en dus bekendheid met het vakgebied onder potentiële instromers), de aantallen HBO-Rechten studenten binnen de HvA die kiezen voor een Legal Tech minor, stage en/of afstudeeropdracht, het grote aantal hbo-studenten dat doorstroomt naar het wo, het beperkt aanbod juridische hbo-masters en de ruime interesse onder de geïnterviewde studenten, maakt het aannemelijk dat ten minste 25 studenten jaarlijks in zullen stromen in de master Legal Tech.

7. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte (art. 6 lid 1 sub a in samenhang met lid 2)

In dit deel hoofdstuk gaan we in op de vraag uit de arbeidsmarkt naar de bestaande en groeiende behoefte aan MLT-professionals. Om zicht te krijgen op de baankansen van juridisch afgestudeerden op masterniveau, en MLT-professionals in het bijzonder, zijn naast de gangbare bronnen als ROA, UWV en CBS, ook resultaten uit interviews en vacatureonderzoeken toegevoegd.

Resultaten kwantitatief onderzoek

Research Centre for Education and the Labour Market (ROA)

ROA berekent arbeidsmarktprognoses voor beroepsgroepen en opleidingstypen. De meest relevante beroepsgroep voor de MLT is de overkoepelende beroepsgroep 'Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen' en de specifieke beroepsgroep 'juristen'. Voor deze beroepsgroepen worden respectievelijk grote en zeer grote knelpunten verwacht in de personeelsvoorziening. Het ROA noemt de toename in de uitbreidingsvraag voor juristen (15,8%) opvallend groot⁷.

De MLT valt binnen ROA onder het opleidingstype 'Master - Recht'. Tabel 3 laat goede toekomstprognoses zien tot 2026 voor deze specifieke opleidingscategorie. Op basis van de ROA data worden grote knelpunten verwacht in toekomstige personeelsvoorziening in 2026.

Tabel 3. Arbeidsmarktprognose opleidingscategorie Master – Recht.

	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr	Gem. jaarlijks %	Typering
Verwachte uitbreidingsvraag tot 2026		12500	11	1.8	Erg hoog
Verwachte vervangingsvraag tot 2026		17500	16	2.5	Gemiddeld
Verwachte baanopeningen tot 2026		30100	27	4.1	Gemiddeld
Verwachte instroom van schoolverlaters tot 2026		22200	20	3.1	Gemiddeld
ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2026	0.96				Groot
ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2026	0.96				Goed

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)

Ook het UWV signaleert krapte op de arbeidsmarkt voor juridisch personeel op hoger/wetenschappelijk niveau. De spanningsindicator laat zien dat de arbeidsmarkt voor juristen 'zeer krap' is. In de regio Groot-Amsterdam is de arbeidsmarkt voor juristen eveneens zeer krap. In de UWV Barometer Financiële dienstverlening⁸ worden juristen (hbo/wo) genoemd als een beroep met veel vraag en goede baankansen.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Ook uit de CBS Statline data⁹ blijken goede arbeidsmarktkansen voor juristen. Het aantal ontstane vacatures in 2018 betrof 4.200, in 2019: 4.800, in 2020: 4.200 en nam vervolgens toe tot 5.800 in 2021 en 7.500 in 2022. Dit betekent een stijging van ruim 78% tussen het eerste (2018) en meest recente meetmoment (2022).

⁷ De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2026. ROA Rapport (2021). Maastricht University, p.35

⁸ [UWV barometer arbeidsmarkt Financiële dienstverlening \(2021\)](#). P. 2.

⁹ [CBS StatLine](#). Beroepenindeling 062 Juristen (meest recente wijziging CBS op 14 juni 2023).

Nationale Beroepengids

Verschillende uitstroomberoepen die relevant zijn voor de master Legal Tech zijn door de Nationale Beroepengids getypeerd met goede tot zeer goede baankansen (zie tabel 4).¹⁰

Tabel 4. Baankansen relevante beroepen MLT

	Opleiding	Baankans
Juridisch medewerker	MBO, HBO, WO	Goed
Notarieel medewerker	HBO	Goed
Medewerker bezwaar- en beroepszaken	HBO, WO	Goed
Implementatiemanager	HBO	Zeer goed
Legal Counsel	WO	Zeer goed
Fraudecoördinator	HBO	Zeer goed
Compliance Officer	HBO, WO	Zeer goed

Vacatureonderzoek ontwikkelteam HvA (2022-2023)

Om de actuele vraag naar afgestudeerden van de masteropleiding Legal Tech in kaart te brengen is een vacatureonderzoek uitgevoerd door het ontwikkelteam van de opleiding. In de periode augustus 2022 tot en met augustus 2023 is periodiek gezocht naar relevante vacatures. Voor het onderzoek zijn verschillende vacaturebanken geraadpleegd (i.e., [freep.nl](https://www.freep.nl), [nationalevacaturebank.nl](https://www.nationalevacaturebank.nl), [indeed.nl](https://www.indeed.nl), [jbb.nl](https://www.jbb.nl), [werkenvoornederland.nl](https://www.werkenvoornederland.nl), [knvi.nl](https://www.knvi.nl) en LinkedIn). De zoekfuncties zijn opgesteld aan de hand van het beroepsprofiel afgestudeerden MLT. Er is onder andere gezocht met de volgende zoektermen of combinatie van termen: regelanalist, LegalTech-consultant, legal technologist, LegalTech-manager, jurist Legal Tech en legal engineer. Alle gevonden vacatures zijn bijgevoegd in bijlage 2. Alle bijgevoegde vacatures zijn gecontroleerd op beschikbaarheid (de vacature is actueel en de sluitingsdatum ligt in de toekomst), dubbele vacatures zijn verwijderd, relevantie (er wordt gevraagd om afgestudeerden met één of meerdere kernaspecten van het profiel van de Master Legal Tech), de vacature wordt aangeboden op de Nederlandse arbeidsmarkt en in de vacatures wordt naar hbo, hbo/wo of wo-niveau gevraagd.

Uitkomst van het vacatureonderzoek is dat een werkzoekende afgestudeerde MLT-professional in de periode van het vacatureonderzoek 40 beschikbare vacatures kon vinden. Deze vacatures staan open voor en kunnen bekleed worden door afgestudeerden van de MLT. De vacatures laten een ruim aanbod zien, specifiek gericht op vraagstukken op het snijvlak van recht en technologie. In alle vacatures wordt gericht gevraagd om affiniteit en/of ervaring met Legal Tech of een combinatie van kennis en vaardigheden op het gebied van juridische processen (i.e. wet- en regelgeving) én ICT (i.e. digitaliseren van processen, IT-oplossingen, referentiearchitectuur). De vacatures worden geplaatst binnen een verscheidenheid aan sectoren. Dit betreft centrale overheidsinstellingen (e.g. Belastingdienst, ministeries en het UWV), decentrale overheid (e.g. gemeente), inspectie, klassieke juridische advocatuur (e.g. Clifford & Chance, Houthoff en Kennedy van der Laan), juridische dienstverlening (e.g., Eiffel, Legadex en ICTRecht), ICT-dienstverlening voor de Rechtspraak (e.g., IVO Rechtspraak en Centric), het bedrijfsleven (e.g. Heineken) en bedrijven gespecialiseerd in Legal Tech (e.g., Legalloyd, Wonder Legal en Ligo). Op het moment van het vacatureonderzoek worden de meeste vacatures aangeboden door juridisch dienstverleners. Hierbij wordt de kanttkening geplaatst dat een aantal van deze organisaties werkt als detacheerder, waarbij zowel de overheidssector als het bedrijfsleven afnemers zijn van Legal Tech-professionals.

Het gaat tevens om een verscheidenheid aan functies passend bij het beroepsprofiel van de master; een professional op masterniveau met vergevorderde kennis en vaardigheden in recht én technologie. Een enkele vacature heeft een meer ICT-achtig karakter (met meer dan gemiddelde juridische kennis en vaardigheden) of een meer juridisch inhoudelijk karakter (met meer dan

¹⁰ [Nationale beroepen gids.nl](https://www.nationaleberoepengids.nl) Meest gevraagde beroepen: zeer kansrijk, goede toekomst en werkgelegenheid. Peilmoment: september 2023.

gemiddelde technologische kennis en vaardigheden). Het betreft onder andere de functies als business (informatie) analist, Legal (Tech) consultant, Legal (Tech) engineer, regelanalist of adviseur digitale informatievoorziening. De grote diversiteit aan bedrijven en organisaties waar specifieke behoefte is aan professionals op het snijvlak van recht én technologie ondersteunt de brede arbeidsmarktbehoefte op dit moment. Uit het periodieke vacatureonderzoek bleek dat meerdere vacatures binnen de sluitingsdatum van de vacature niet werden vervuld. Dit bleek uit het feit dat de vacatures na sluitingsdatum opnieuw geplaatst werden op de desbetreffende vacaturebank. Voorbeelden hiervan zijn: Junior Legal Tech consultant (WO) bij ICTRecht en Jurist Legal Tech en Jurist Legal Innovation bij Eiffel. Deze uitkomsten geven een positief beeld van de nationale arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MLT.

Vacature-analyse Lexnova (2018-2023)

Als vervolg op het vacatureonderzoek (van het ontwikkelteam HvA), heeft Lexnova een vacature-analyse uitgevoerd om zicht te krijgen op het vacatureverloop van de afgelopen vijf jaar. Het volledige rapport is in oktober 2023 opgeleverd (zie bijlage 3). Het belangrijkste doel van de analyse is om de behoefte aan afgestudeerden van de master Legal Tech inzichtelijk te maken, gemeten in aantallen relevante vacatures. Aan de hand van hoogwaardige en erkende vacaturedata uit de tool Jobfeed van Texternel zijn twee zoekopdrachten geformuleerd. De eerste zoekopdracht is erop gericht om zoveel mogelijk vacatures te vinden die uitstekend passen bij waar de opleiding voor opleidt, oftewel specifieke Legal Tech vacatures. Op basis van de profielschets (sectie 2.1 in bijlage 3) en de door de HvA aangeleverde relevante vacatures (zie bijlage 2) zijn selectiecriteria opgesteld. De tweede zoekopdracht richt zich op relevante vacatures in de publieke sector. Gezien het wetuitvoerende karakter van publieke organisaties wordt bij deze organisaties behoefte aan Legal Tech-professionals verwacht. De tweede zoekopdracht is breder opgezet dan de eerste zoekopdracht (sectie 2.3 in bijlage 3). Lexnova brengt zowel de ontwikkeling van relevante vacatures in de vijf jaren voorafgaand aan de peildatum (26 september 2023) in kaart als ook de actuele situatie (de 16 weken voorafgaand aan de peildatum).

Specifieke Legal Tech vacatures

In de afgelopen vijf jaar zijn er 306 specifieke Legal Tech vacatures geplaatst. Het aantal vacatures is over de afgelopen jaren gestegen: van 24 vacatures in de periode 'oktober 2018 tot en met september 2019' tot 110 vacatures in het meest recente jaar. De meeste vacatures zijn geplaatst voor de beroepsgroepen jurist (39), analist (overig) (21) en gemeentelijk medewerker (17). In de vacatures wordt naar hbo, hbo/wo of wo-niveau gevraagd en de vacatures worden landelijk verspreid geplaatst. Ook in deze vacatureanalyse betreft het een verscheidenheid aan organisaties in de publieke en private sector. De meeste vacatures zijn door de overheid/ non-profit branche geplaatst (106), gevolgd door arbeidsbemiddeling (84) en de zakelijke dienstverlening (72). Veelgevraagde IT-vaardigheden zijn Agile methodologie (51), data-analyse (42), informatie- en communicatie technologie (24). Veelgevraagde professionele vaardigheden op het juridisch vlak zijn juridische zaken (226), naleving van de regelgeving (123) en wetten (60). Uit de afgelopen 16 weken zijn er volgens Jobfeed 31 vacatures geplaatst binnen de eerste zoekopdracht. Deze zoekopdracht wijkt in haar bevindingen weinig af van bovenstaande bevindingen (zie sectie 3.2 in bijlage 3 voor meer details).

Wanneer enkel wordt gekeken naar specifieke Legal Tech vacatures binnen de private sector (118 in totaal), vindt ook een stijging in het aantal vacatures over de afgelopen jaren plaats: van 14 vacatures in de periode 'oktober 2018 tot en met september 2019' tot 42 vacatures in het meest recente jaar. Veruit de meeste vacatures zijn in de zakelijke dienstverleningsbranche geplaatst (67).

Vacatures binnen de publieke sector

In de afgelopen vijf jaar zijn er 2.379 vacatures geplaatst binnen de tweede zoekopdracht. Het aantal vacatures is over de afgelopen jaren gestegen: van 260 in de periode 'oktober 2018 t/m september 2019' tot 760 in het meest recente jaar. Van de 2.379 vacatures stonden de meeste vacatures open

voor de beroepsgroep business analyst (899), gevolgd door projectleider informatievoorziening (604) en consultant ICT (252). Lexnova merkt hierbij op dat de vacatures die geschikt zijn voor Legal Tech-gepluimd door Jobfeed geclassificeerd zijn in een veelvoud van beroepsgroepen. Een belangrijke reden hiervoor is dat het Legal Tech-beroep nog niet vaak voorkomt in functietitels, waardoor Legal Tech beroepen middels *keywords* gezocht moeten worden in een breder spectrum aan beroepsgroepen.

Context: door snelle veranderingen in de beroepspraktijk ontstaan nieuwe functies

Digitalisering en technologische ontwikkelingen hebben grote gevolgen voor de juridische beroepspraktijk. Technologische ontwikkelingen en digitalisering raken de kern van het juridische werk en roepen nieuwe juridische vragen op. Wolters Kluwer (2022)¹¹ onderzocht de belangrijkste trends die van invloed zullen zijn op het juridisch werkveld. Het overgrote deel van de respondenten uit dit onderzoek (77%) verwacht een toename van volume en complexiteit van informatie en een toenemend belang van *legal software*. Tegenover deze grote uitdagingen staan lage verwachtingen ten aanzien van het aanpassingsvermogen van de eigen organisatie. Slechts een derde van de juridische professionals gelooft dat diens organisatie goed is voorbereid op deze ontwikkelingen.

In de komende jaren zullen er veel nieuwe functies ontstaan waar de MLT-professional goed voor gekwalificeerd is. Bij toezichthouders (i.e. Autoriteit Financiële Markten of de Autoriteit Persoonsgegevens) zal er bijvoorbeeld meer behoefte ontstaan aan juridische professionals die ook goed thuis zijn in datagedreven werkwijzen. Bij de overheid, zowel bij de wetgever als uitvoeringsorganisaties, staat de schijnwerper na de Toeslagenaffaire³ op rechtvaardig en rechtstatelijk gebruik van technologie bij de uitvoering van regelgeving. Vanuit verschillende ministeries worden initiatieven gestimuleerd om de kwaliteit van de rechtstaat en rechtsbijstand te verbeteren en traditionele werkwijzen te innoveren. De programma's *Werk aan Uitvoering*¹² en *Open op orde*¹³ zijn hiervan voorbeelden. MLT-professionals kunnen tevens een rol innemen in de implementatie van complexe Europese regelgeving op het grensvlak van recht en technologie, zoals de [AI-wet](#) (bevat regels voor het gebruik van artificiële intelligentie in de EU, AI-systemen die een negatief effect hebben op de veiligheid of de grondrechten worden als systemen met een hoog risico beschouwd). Binnen de (decentrale) overheid is behoefte aan zeer-ICT vaardige juridische professionals die de vertaling van regels naar ICT-systemen ondersteunen. In de private sector worden zowel binnen traditionele aanbieders (advocatuur en notariaat) als binnen *alternative legal service providers* (ALSP's) groei in functies verwacht rondom technologie en *legal operations*. Binnen bedrijfsjuridische afdelingen en ASLP's gaat het met name over het identificeren, coördineren en/of begeleiden van mogelijkheden voor de inzet van technologie binnen bedrijfsjuridische processen en projecten.

Resultaten kwalitatief onderzoek werkveld

Gezien het nieuwe en toekomstgerichte karakter en beroepsprofiel van de opleiding, en de snel veranderende beroepspraktijk, geven kwantitatieve gegevens een onvolledig beeld van de toekomstige arbeidsmarktbehoefte aan MLT-professionals. Daarom is gekozen om een kwalitatief onderzoek uit te voeren onder potentiële werkgevers van MLT-professionals. Dit geeft een beeld van de huidige én toekomstige arbeidsmarktbehoefte aan specifieke 'Legal Tech professionals'. De 48 interviews vonden plaats in de periode oktober 2022 tot en met november 2023. In totaal zijn 53 vertegenwoordigers van 44 potentiële werkgevers uit het juridisch werkveld geïnterviewd aan de

¹¹ Wolters Kluwer (2022). [The 2021 Wolters Kluwer Future Ready Lawyer](#). p. 15 en 20

¹² [Werk aan Uitvoering](#): overheidsbreed programma ter verbetering van de uitvoering van regelgeving.

¹³ Generiek actieplan [Open op Orde](#) (2021): ter verbetering van de informatiehuishouding.

hand van semigestructureerde interviews¹⁴. Het volledige rapport – inclusief interviewvragen, lijst van respondenten, beschrijving methode, bevindingen en quotes – is bijgevoegd als bijlage 4.

De juridische professie is een zogenaamde horizontale beroepsgroep, waarbij functies zich in alle maatschappelijke sectoren kunnen voordoen. Legal Tech-functies doen zich met name voor bij organisaties die óf (relatief) veel juridische functies kennen, óf zich op een specialistische wijze met Legal Tech bezighouden. In elke deelsector (zie tabel 1 in bijlage 4) zijn verschillende, representatieve potentiële werkgevers geïnterviewd, waarbij ook rekening is gehouden met het verwachte aantal functies per deelsector. Respondenten zijn gevonden in (en via) het netwerk van de juridische opleidingen en het lectoraat Legal Management & Technology. Gezocht werd naar professionals die hun organisatie goed kennen, hierbinnen gezaghebbende en beslissingsbevoegde posities hebben en/of ontwikkelingen op het gebied van Legal Tech goed kunnen duiden.

Hoge urgentie tot innovatie van de juridische sector met sleutelrol voor Legal Tech

Alle (100%) respondenten zien Legal Tech als een noodzakelijke en onontkoombare ontwikkeling. Legal Tech wordt gezien als het vliegwiel om de juridische dienstverlening moderner, efficiënter en kwalitatief beter maken. Uit de interviews blijkt dat organisaties uit alle subsectoren van het juridisch werkveld een hoge urgentie ervaren om de juridische praktijk te vernieuwen. De huidige software voldoet niet aan de juridische kwaliteitseisen en soms ook niet aan de technologische eisen zoals compatibel met de systemen en duurzaam. Alle (100%) respondenten zien grote uitdagingen bij de invoering en implementatie van Legal Tech. Het vereist herontwerp van juridische processen en vraagt om een nieuwe manier van werken. De grootste uitdaging voor de (door)ontwikkeling en implementatie van Legal Tech is de kloof tussen juristen en techneuten/ICTers (“twee werelden”). Juridische organisaties hebben veelal onvoldoende deskundigheid in huis om op strategisch, tactisch en operationeel niveau geïnformeerde beslissingen te nemen over Legal Tech. Dit betreft zowel de technologie (compatibele technologie, duurzame systemen, veiligheid) als de menselijke kant van de implementatie (verandermanagement, daadwerkelijke verbetering van werkprocessen en dienstverlening). Daarbij is het tempo van ontwikkelingen zeer hoog, zowel op het gebied van technologie als dat van wetgeving en jurisprudentie.

Kwalitatieve behoefte aan MLT-professionals

Alle respondenten (100%) zien de meerwaarde van een professional master Legal Tech, die opereert op het snijvlak van recht en technologie (juridische en ICT-kennis), met een hoog niveau van praktijktheoretische kennis en professional mastervaardigheden. Hierbij wordt belang gehecht aan interprofessionele vaardigheden: het nauw samenwerken met ICT-professionals en juristen op alle niveaus binnen en buiten de organisatie. MLT-professionals zijn nodig voor impactvolle vernieuwing in het conservatieve juridische domein. Het merendeel (96%) van de respondenten herkent het beroeps- en opleidingsprofiel; de positie en werkzaamheden van de MLT-professional.

Kwantitatieve behoefte aan MLT-professionals

Respondenten is ofwel gedurende het interview ofwel na afloop van het interview (in een aparte email) de volgende vraag voorgelegd: “Hoeveel functies verwacht je dat er in de periode 2026-2030 binnen jouw organisatie zullen zijn waarvoor de master Legal Tech een passend opleidingsprofiel is?”. Bij 38 van de 40 geïnterviewde bedrijven/organisaties (95%) hebben respondenten bovenstaande vraag beantwoord. Zie tabel 5 voor een weergave van het aantal verwachte functies voor MLT-professionals in de periode 2026-2030 binnen de geïnterviewde organisaties. Een uitgebreid overzicht van het aantal vrij te komen functies per bedrijf, inclusief een bronvermelding is terug te vinden in annex 1 in bijlage 4 (interviewlijst werkveld).

¹⁴ In sommige interviews werd met meerdere respondenten gesproken, enkele bedrijven werden twee keer geïnterviewd. Een schematisch overzicht van alle interviews is weergegeven in Annex 1 van bijlage 4.

Tabel 5. "Hoeveel functies verwacht je dat er in de periode 2026-2030 binnen jouw organisatie zullen zijn waarvoor de master Legal Tech een passend opleidingsprofiel is?" (Eén antwoord per organisatie, de vraag is niet van toepassing op belangenverenigingen)

	Overheid (n=11)	Klassiek-juridisch (n=7)	Juridische dienstverleners (n=15)	LT software leveranciers (n=2)	Bedrijfsleven (n=5)	Totaal (n=40)
Geen functies			1 (0)			1 (0)
Tot 5 functies	1 (1-4)	3 (3-12)	3 (3-12)		4 (4-16)	11 (11-44)
5-10 functies	1 (5-10)	1 (5-10)	1 (5-10)			3 (15-30)
10-15 functies	1 (10-15)					1 (10-15)
15-20 functies			1 (15-20)			1 (15-20)
>20 functies	7 (147-)	2 (42-)	3 (63-)			12 (252-)
Onbekend aantal functies, wel functies verwacht	1 (1)	1 (1)	5 (5)	1 (1)	1 (1)	9 (9)
Niet bekend			1 (0)	1 (0)		2 (0)
Totaal ondergrens	164	51	91	1	5	312
Totaal bovengrens	177	65	110	1	17	>370

Op basis van de antwoorden op deze vraag wordt een bandbreedte opgesteld tussen een zuinige en een ruime interpretatie van de gegeven antwoorden, zie onderste twee rijen van tabel 5. Een ruime interpretatie van de antwoorden laat in de periode 2026-2030 een totaal van 370 passende functies voor afgestudeerden van de master Legal Tech zien. Dit gaat uiteraard uitsluitend over functies binnen organisaties die door deze respondentengroep vertegenwoordigd zijn. De bovengrens kan echter ook ruim hoger liggen, zo verwacht enkel het Ministerie van Justitie en Veiligheid "vele tientallen tot honderden van dit type professionals". Wanneer naar de ondergrens wordt gekeken betreft dit ten minste 312 functies.

Een deel van de organisaties geeft nu al functies binnen de organisatie die hoogwaardige kennis op het terrein van recht en technologie vereisen en zij verwachten dat dit aantal in de toekomst verder zal toenemen. Er zijn ook organisaties die nog geen bestaande functies hebben, maar waarvan de respondenten zich goed kunnen voorstellen dat deze nieuwe professionals een positieve bijdrage kunnen leveren aan het innoveren van hun dienstverlening. Dit werd genoemd door respondenten van enkele bedrijfsjuridische afdelingen, die in vergelijking met andere bedrijven nog minder ver zijn met het opzetten van *legal operations*. Uit het onderzoek blijkt een significante en toenemende behoefte aan π -shaped Legal Tech-professionals die juridische en technologische kennis met elkaar kunnen verbinden op masterniveau.

Conclusie

Op basis van de resultaten uit het kwantitatief onderzoek (ROA, CBS en UWV), het vacatureonderzoek van de HvA, de vacatureanalyse van Lexnova en de interviews met het werkveld wordt een significant en groeiende arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden MLT aangetoond. Er is een groeiende vraag naar professionals die de werelden van recht en technologie effectief met elkaar verbindt en zo helpt om de juridische dienstverlening verantwoord en duurzaam te innoveren. Dit vraagt om specifieke (kern)competenties van afgestudeerden. Dit toont aan dat de hbo-master Legal Tech macrodoelmatig is in termen van arbeidsmarktrelevantie en -behoefte.

8. Analyse bestaand aanbod en inschatting verwante instroom (art. 5 lid 4)

Analyse bestaand aanbod en inschatting verwante instroom

Legal Tech krijgt een steeds prominente plaats in het HBO-Rechten onderwijs. Internationaal is Legal Tech ruim ingebed in het hoger onderwijs.¹⁵ Nederland kent momenteel echter geen hoger

¹⁵ [The Technolawgist](#). The university map of Legal Tech: who teaches it in the world.

onderwijsinstelling die een master Legal Tech aanbiedt. Er zijn twee hbo-masteropleidingen die aandacht besteden aan het thema Legal Tech. Deze opleidingen herkennen de urgentie om met dit thema aan de slag te gaan, maar kunnen gezien hun opleidingskarakter niet de verdieping en profilering aanbieden die beoogd wordt met de master Legal Tech. Zo wordt er binnen de master Legal Management (HvA) voor 5EC en bij de master Toegepast Recht (Hanze) voor 10EC aandacht besteed aan Legal Tech. De instroom in dit (zijdelings) verwant aanbod is weergegeven in tabel 6.

Tabel 6. Instroom in verwant opleidingsaanbod hbo-masters¹⁶

Opleiding	Instelling	2017	2018	2019	2020	2021
M Master Legal Management	HvA	37	18	18	12	16
M Toegepast Recht	Hanze	-	-	-	-	11
Totaal		37	18	18	12	27

Aan de Nederlandse universiteiten wordt een drietal rechtenopleidingen of -specialisaties op masterniveau aangeboden op het snijvlak van recht en technologie: de master *Law and Technology* van Tilburg University (TiU), de mastervariant *Law and Technology in Europe* aan de universiteit van Utrecht (UU) en de mastervariant *Recht & Technologie* van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR). Deze opleidingen zijn echter maar zijdelings verwant. Ze bedienen een andere primaire doelgroep; ze zijn namelijk enkel direct toegankelijk voor gediplomeerden van juridische wo-bacheloropleidingen. De masteropleiding aan de Universiteit Utrecht heeft een met deze twee opleidingen vergelijkbaar uitstroomprofiel, zij het dat in deze master de nadruk ligt op Europese regelgeving en uitwisseling. Deze opleidingen leiden op tot primair juridisch-inhoudelijk specialisten, zij het op een technologisch thema. Potentiële beroepen zijn dan ook IT-advocaat, IE-advocaat en Privacy Officer. Dit uitstroomprofiel verschilt dus van de praktijktheoretische MLT-professional. De EUR biedt binnen haar master *Rechtsgeleerdheid* een mastervariant *Recht & Technologie* aan. Deze specialisatie kent meer verwantschap met de master Legal Tech gezien de afsluitende Meesterproef. Toch wordt in deze opleiding beperkt aandacht besteed aan technische kennis en vaardigheden en lijkt alleen te worden ingegaan op een datagedreven tool, waar dit voor MLT-professional wezenlijk anders ligt. De masteropleiding IT-Recht van de Rijksuniversiteit Groningen wordt niet verwant geacht. De opleiding kent naast een ander instroom- en uitstroomprofiel, ook een andere inhoudelijk focus. Ze richten zich op positief IT-Recht (i.e. het recht rondom privacy, intellectueel eigendom, gegevensbescherming, consumentenbescherming en IE-Procesrecht). Dit verschil wordt duidelijk uitgelegd in onderdeel 2.1 Profielschets in bijlage 3. De instroom in de zijdelings verwante wo-masteropleidingen is gepresenteerd in tabel 7.

Tabel 7. Instroom in zijdelings verwant opleidingsaanbod wo-masters

Opleiding	Instelling	2017	2018	2019	2020	2021
M Law and Technology (60069)	TiU	83	108	100	137	140
M European Law (60602) ⁺	UU	32	40	88	134	187
M Rechtsgeleerdheid (60084) [*]	EUR	692	714	821	810	702
Totaal		807	862	1.009	1.081	1.029

⁺ De instroom in de mastervariant *Law and Technology in Europe* (UU) is niet bekend, daarom is de totale instroom in de M *European Law* gepresenteerd. De werkelijke jaarlijkse instroom ligt lager (<50).

^{*} De instroom in de mastervariant *Recht & Technologie* (EUR) is niet bekend, daarom is de totale instroom in de M *Rechtsgeleerdheid* gepresenteerd. De werkelijke jaarlijkse instroom ligt echter veel lager (+- 30).

De master Legal Tech beoogt een naadloze doorstroom te creëren voor HBO-Rechten afgestudeerden, in het HBO, als alternatief voor de huidige doorstroom naar het WO. Deze kent vanaf de start aanzienlijke uitdagingen voor alumni (premaster en schakelprogramma's) en voor studenten (selectie

¹⁶ DUO. 03b. Eerstejaars ingeschrevenen wo domein 2022 en hbo domein 2022

en inhoudelijke aansluiting). De master Legal Tech beoogt tevens een specifiek type MLT-professionals op te leiden: specialisten op het gebied van de toepassing van technologie in de rechtspraak. Vooralsnog leidt geen enkele Nederlandse hoger onderwijsinstelling deze professionals op.

In de figuur (links) is de spreiding van het verwant en zijdelings verwant aanbod over Nederland weergegeven. De (zijdelings) verwante opleidingen in Groningen, Tilburg en Rotterdam liggen geografisch op voldoende afstand van Amsterdam om de instroom in het verwant opleidingsaanbod niet te beïnvloeden. De zijdelings verwante opleiding aan de HvA ligt wel in de invloedssfeer. De Master Legal Management is echter voldoende onderscheidend van de MLT (zie onderdeel 9 van dit dossier) om een eigen doelgroep aan te spreken. Hierdoor draagt MLT in Amsterdam bij aan een bredere geografische spreiding van masteropleidingen in de Rechten in Nederland.

Conclusie

In dit dossier wordt de arbeidsmarktbehoefte van de MLT aangetoond. Gezien de unieke focus en het feit dat zijdelings verwante masters niet in het, door de arbeidsmarkt zeer goed gewaardeerde competentieprofiel kunnen voldoen, is de conclusie gerechtvaardigd dat er voldoende ruimte is in Nederland voor een hbo-masteropleiding specifiek gericht op Legal Tech.

9. Noodzaak tot start nieuwe opleiding (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 3)

Op het snijvlak van rechten en technologie wordt binnen Nederlandse hoger onderwijsinstellingen een beperkt aantal masters aangeboden. Deze masters zijn niet direct toegankelijk voor de primaire doelgroep van de hbo-master Legal Tech (juridische hbo-bachelor). Daarnaast richten deze masters zich op het recht *over* ICT (privacy, ICT-contracten e.d.) en hebben zij een academische insteek. De master Legal Tech richt zich op de *toepassing van technologie in de juridische beroepspraktijk* en heeft daarnaast een praktijkgerichte oriëntatie, waarbij het werken aan realistische en complexe praktijkopdrachten centraal staat. MLT komt tegemoet aan de groeiende behoefte op de arbeidsmarkt aan specifieke MLT-professionals. De MLT is daarom een noodzakelijke aanvulling op het eigen en landelijke bestaande opleidingsaanbod.

In de verkenningsfase voor de opleiding MLT is onderzocht in hoeverre een samenwerking mogelijk is met bestaande masters binnen en buiten de HvA. Binnen de opleiding HBO-Rechten bestaat momenteel een Legal Tech Track. Deze is succesvol, maar biedt te weinig inhoudelijke verdieping om tegemoet te komen aan de vraag van het werkveld. Ook is er gekeken of er binnen de master Legal Management een uitstroomprofiel gemaakt kon worden op het gebied van Legal Tech. Het resultaat van de verkenning was dat het beroeps- en opleidingsprofiel van de master Legal Management onvoldoende aansloot bij het profiel dat gevraagd wordt door het werkveld. De master Legal Management is een brede post-initiële opleiding die zich richt op werkende professionals met ten minste drie jaar werkervaring, die zich naast hun baan verder willen ontwikkelen in het organiseren van een effectievere, efficiëntere en meer klantgerichte juridische dienstverlening. De doelgroep van de master Legal Tech bestaat uit afgestudeerde bachelor studenten die direct willen doorstromen naar een masteropleiding. De éénjarige master is tevens van te korte duur om de gewenste solide bèta-basis aan te bieden (i.e. kennis en vaardigheden op het gebied van informatiesystemen, expertsystemen en Machine Learning). De MLT kan ook niet vormgegeven worden binnen de master Toegepast Recht van de Hanzehogeschool Groningen vanwege vergelijkbare argumenten. Ook deze

master biedt door zijn korte duur (éénjarig) onvoldoende mogelijkheden voor een solide bèta-basis. Ook het beroepsprofiel van de opleiding (keten-, regie- en regisseursrol) sluit onvoldoende aan bij het beroepsprofiel van de master Legal Tech.

10. Aansluiting instellingsprofiel (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 4)

In het instellingsplan van de HvA staan drie grote thema's centraal; duurzaamheid, diversiteit & inclusie en digitalisering ('de drie D's). De HvA hanteert deze drie D's consequent in al haar onderwijs en praktijkgericht onderzoek. De keuze voor deze inhoudelijke invalshoeken komt voort uit de ambitie om bij te dragen aan maatschappelijke transformaties in maatschappij en beroep, zoals de klimaatcrisis, digitale innovaties, sociale en economische veranderingen.

De HvA stelt haar thema 'Digitalisering' onder meer centraal door het vooruitstrevende, HvA-brede [Centre of Expertise Applied AI](#) (CoE AI), met een vertegenwoordiging in elke faculteit. Binnen de Faculteit Maatschappij en Recht is dit het Legal Tech Lab. Vanuit het CoE wordt onderzocht hoe digitalisering en AI beroepenvelden transformeren. Het CoE is al verbonden met de [master Digital Driven Business](#) en de [master Applied AI](#). Met het opzetten van de master Legal Tech wordt nu ook een bijdrage aan de transformatie binnen het juridische beroepsdomein. Bovendien wordt zo ook bijgedragen aan de HvA-doelstelling¹⁷ van het ontwikkelen van professionele masteropleidingen, waarbij prioriteit wordt gegeven aan aansluitende masters, zonder premaster-trajecten.

De HvA is een van de koplopers op het gebied van Legal Tech in Nederland. De hogeschool is in staat de ontwikkelingen in het juridisch beroepenveld op de voet te volgen. De HvA heeft goed zicht op het kennisniveau van juridisch professionals en de ontwikkelingen bij juridische afdelingen en organisaties. Door verschillende activiteiten in onderwijs en onderzoek heeft de HvA in de afgelopen decennia een uitgebreide expertise in het domein Legal Tech opgebouwd:

1. Al ruim twintig jaar biedt de HvA de bacheloropleiding HBO-Rechten aan, waarin technologie en Legal Tech voor de juridische beroepspraktijk een voornaam thema is.
2. In 2020 richtte de HvA het [Legal Tech Lab](#) (LTL) op, met inmiddels 15 partnerorganisaties in de breedte van de juridische beroepspraktijk. Het LTL is een samenwerking tussen de bachelor, master en het onderzoeksprogramma Legal Management & Technology. Het LTL is, als gezegd, onderdeel van het HvA-brede Centre of Expertise Applied AI.
3. LTL was vanuit haar voortrekkersrol initiatiefnemer voor de [Legal Tech Alliantie](#): het samenwerkingsverband van de 12 bekostigde HBO-Rechtenopleidingen, waarbinnen worden ervaringen en onderwijsmateriaal worden uitgewisseld op het gebied van Legal Tech. In 2019 ontving de HvA een senior fellows Comenius-subsidie voor de innovatie van het onderwijs in Legal Tech. Verschillende HBO-Rechtenopleidingen gebruiken het ontwikkelde onderwijsmateriaal en de literatuur.¹⁸
4. Per 2021 is er binnen de HvA een aparte lector Legal Management & Technology benoemd. In 2022 werd tevens een hoofddocent gespecialiseerd in Legal Tech aangetrokken. Het onderzoeksprogramma heeft de afgelopen jaren verschillende professionele en wetenschappelijke publicaties verzorgd op het gebied van digitale beslissingsondersteuning voor juridische afdelingen en processen.¹⁹ Al vanaf 2017 bestaat met, onder meer, de gemeenten Amsterdam en Utrecht op dit gebied een intensieve samenwerking. Binnen organisaties zijn trainingen, lezingen en leergangen verzorgd gericht op Legal Tech.²⁰

¹⁷ Hogeschool van Amsterdam. [Instellingsplan 2021-2026](#). P. 27 en 28.

¹⁸ Timmer, I. (2021). Databeheer en Legal Tech Een inleiding voor het hoger juridisch onderwijs. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

¹⁹ (Kennisbank HvA, z.d) <https://www.hva.nl/legaltechlab/kennisbank/kennisbank.html>

²⁰ O.a. aan > 25 gemeenten en provincies, Eiffel, ING, Van Benthem & Keulen en Freshfields Advocaten.

5. Binnen de lectoraten Legal Management & Technology en Legal Management wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en inzet van juridisch-inhoudelijk verantwoorde Legal Tech-toepassingen met daarbij oog voor de diverse betrokken partijen.
6. Via het Legal Tech Lab financiert [i-Partnerschap](#) vanaf 2023 de *leergemeenschap Digitale vertalingen*. Met het Legal Tech Lab als penvoerder werken de HvA, UvA, RUG en de Hanzehogeschool samen aan onderwijsprojecten op het gebied van digitale vertalingen van rechtsregels naar digitale systemen. De leergemeenschap wordt gesteund door de Expertisegroep Regelbeheer, waaraan alle grote uitvoeringsorganisaties zijn verbonden. Bij DUO, Belastingdienst, Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de gemeenten Amsterdam en Utrecht zijn de eerste onderwijsprojecten inmiddels gestart, of in gevorderde voorbereiding. De leergemeenschap biedt logischerwijs een ideale ondersteunende omgeving voor de master Legal Tech.
7. De HvA is bovendien initiatiefnemer voor de website en bijbehorende community [Tech in Legal](#). Deze is in oktober 2023 gelanceerd en heeft al tientallen deelnemers. Binnen Tech in Legal delen juridische afdelingen (van o.a. ASML, Heineken, Albert Heijn en de gemeente Amsterdam) op peer-to-peer basis welke software zij gebruiken voor taken en processen. HvA werkt hierbij samen met het Law & Ops-netwerk en het General Counsel Innovation Platform.²¹

Met de ambitie van de HvA, het CoE Applied AI, de jarenlang opbouwde expertise en het uitgebreide netwerk op het gebied van Legal Tech, is de HvA bij uitstek in staat om de innovatieve masteropleiding Legal Tech te ontwikkelen en uit te voeren. De jarenlange kennis- en expertiseontwikkeling, en profilering op het onderwerp maakt de HvA voorloper op het gebied van Legal Tech in Nederland.

11. RIO- en ISCED-indeling²²

Onderdeel: Recht. Subonderdeel: Recht overig.
De ISCED-indeling is niet van toepassing.

12. Afstemming (art. 4 lid 3)

Het voornemen tot het starten van de master Legal Tech is door de opleidingsmanager HBO-Rechten gedeeld in het Landelijk Opleidingen Overleg HBO-Rechten (LOO) op 6 september 2023. Hierbij is de inhoud, vorm (tweejarige doorstroommaster) en uitstrooprofiel toegelicht. De reacties binnen het LOO waren enthousiast, men zag mogelijkheden en behoefte aan de opleiding en erkende de HvA als passende instelling om deze opleiding te ontwikkelen. Het initiatief is tevens gedeeld op 5 oktober 2023 binnen de Legal Tech Alliantie: het samenwerkingsverband van de 12 bekostigde HBO-Rechtenopleidingen. Ook hier werd met interesse op gereageerd. Men is positief en heeft belangstelling voor de onderwerpen die nu 'state of the art' zijn op het terrein van Legal Tech, waar de beoogde opleiding MLT op ingaat.

Bijlage

- Bijlage 1. Rapportage interviews potentiële studenten
- Bijlage 2. Overzicht vacatures vacatureonderzoek ontwikkelteam HvA
- Bijlage 3. Rapportage vacatureanalyse Lexnova Marktonderzoek
- Bijlage 4. Rapportage interviews werkveld

²¹ Een netwerk van general counsel van (> 30) Nederlandse bedrijven, dat gefaciliteerd wordt door Van Benthem & Keulen Advocaten en Notarissen.

²² RIO is de vervanger van het Croho; de ISCED-indeling is optioneel

Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023

Aanvraagformulier Macrodoelmatigheidstoets Nieuwe Opleiding

[Redacted content]